

Om "Tidningar 1790"

Det Du nu håller i handen är en tidning med nyheter från våren och sommaren 1790. Den liknar de nyhetsblad som under 1700-talet trycktes på papper tillverkat av lump, i små upplagor och såldes till intresserade och läskunniga personer. Artiklarna, liksom annonser och notiser, är hämtade direkt ur Stockholms Posten, Inrikes Tidningar och Stockholms Post-Tidningar.

Tidningar betydde 1790 inte samma sak som idag. De "tidningar" som gavs ut var av mindre format och omfång än dagens och de saknade helt bildmaterial. Ordet "tidning" betydde den här tiden helt enkelt nyheter.

För att göra det lättare för en modern publik att förstå innehållet har en del smärre språkliga förändringar gjorts. Stavningen har moderniserats, de plurala verbformerna borttagits och omvänd ordföljd gjorts "rättvänd".

I samtliga tidningar anges alltid noga vem som är tryckaren. Stockholms Posten trycktes hos And. Jac. Nordström och Inrikes Tidningar av Johan Georg Lange som också var tryckare av Stockholms Post-Tidningar.

De rena reportagen, t ex skildringarna av de bägge sjöslagen, verkar ha skrivits av någon som var med ombord på något av fartygen, alltså en modern form av journalistik. Det är också mycket som man känner igen från dagens tidningar. Tyngre nyhetsartiklar blandas med annonser och lättare material som dikter, roliga berättelser, dragningslistor från något av de populära lotterierna eller gåtor, där svaret ges på sista sidan eller i nästa nummer.

En stor skillnad mellan tidningar då och nu är att det förr tog så mycket längre tid för nyheter att nå fram till läsarna. Handskrivna manus skulle skickas med post, dvs en kurir som i bästa fall red, ibland måste gå och ibland seglades eller roddes. Innan artikeln fick tryckas skulle den också läsas av censuren, alldeles särskilt noga om det rörde sig om så allvarliga ting som krig. Så dröjde det t ex ända till den 17 juli innan segern vid Svensksund den 9-10 samma månad kunde rapporteras, något som skedde på följande sätt:

"I går aftons klockan half 8 ankom Hans Maj:t Konungens Flygel-Adjutant Baron Stjernblad til Ulricsdal, skickad som Courir til Hennes Maj:t Drottningen, och medbragte den hugneliga Tidningen, at Hans Kongl Maj:t uti Swensksund wunnit en fullkomlig seger öfwer den Ryska Skärgårds-Flottan."

Redigeringen 1790 var inte lika styrd till att placera det sensationella synligast och med stora rubriker som den är idag. När nyheten om freden i Värälä rapporterades i Stockholms Posten den 27 augusti kunde den visserligen läsas på första sidan, men först efter den obligatoriska notisen om solens upp- och nedgång på vilken följde en halv sida om "Något om Kärleken hos ålderstegne Personer". Därefter kom nyheten om freden under inte alltför upphetsande rubriken: "Lidköping, d. 27 Augusti".

"Tidningar 1790" har redigerats av Gunnar Nordlinder och Annika Lamroth. För- och eftertext Gunnar Nordlinder.

Kriget mellan Sverige och Ryssland 1788 - 1790

1788		Gustav III ger order om rustning av örlogsflottan i Karlskrona.
22	maj	Mobiliseringen inleds.
9	juni	Hertig Karl lämnar Karlskrona med örlogsflottan.
21	juni	Örlogsflottan möter rysk eskader utanför Dagö. Ingen strid.
23	juni	Sverige bryter de diplomatiska förbindelserna med Ryssland.
27-28	juni	Gränsintermezzo vid finsk-ryska gränsen. Sannolikt framkallat av den svenske översten Hastfer i samförstånd med Gustav III. Kungen anser Sverige angripet och menar sig ha rätt att börja kriget General Armfelt går över Kymmene älv och tar staden Nyslott.
17	juli	Slag mellan den svenska och den ryska örlogsflottan vid ön Hogland i Finska viken. Resultatet blir oavgjort. Man börjar inse att det tilltänkta blixtkriget kommer att bli långvarigt.
	juli	Anjalaförbundet. 120 svenska och finska officerare gör en separat fredstrevare till Katarina II av Ryssland. Det hela bottnar i missnöje med kriget och i en opposition mot kungen från framför allt adeln.
19	aug	Danmark (som är i allians med Ryssland) förklarar Sverige krig. Gustav uppnår separاتفred med Danmark och lyckas samtidigt vända allmogen mot adeln och anjalaförbundets officerare.
1789		En tyfusedepi härjar örlogsflottans folk. 1788-90 insjuknar 12.000 personer. Ca 25 % av de insjuknade dör. Vid riksdagen i januari gör sig kungen enväldig genom "Förenings- och säkerhetsakten" som tar bort många adelsprivilegier till förmån för de tre ofälse stånden.
14	juli	Revolution i Frankrike
26	juli	Drabbning mellan örlogsflottorna sydost om Öland. De ryska skeppen undkommer.
24	aug	Slag mellan skärgårdsflottorna i Svensksund. Svenska förluster. Summan av 1789 års krig är att inget avgörande kommer till stånd, men att ryssarna i någon mån förbättrar sina positioner.
1790		Örlogs- och skärgårdsflottorna rustas kraftigt. Skärgårdsflottan mer än fördubblas och uppgår som mest till 394 fartyg med 21.000 man
13	maj	Örlogsflottan anfaller Reval (nuvarande Tallin) utan framgång.
	juni	Kungen beger sig till Viborgska viken för att fullfölja den offensiv han hela tiden varit inriktad på.
3-5	juni	Örlogsflottan möter en stark rysk eskader utanför Kronstadt. Oavgjort resultat.
6	juni	För att slippa hamna mellan de båda ryska, tillsammans överlägsna eskadrarna, seglar svenska örlogsflottan till Viborgska viken och förenar sig med skärgårdsflottan. En taktisk blunder av svenskarna. I viken befinner sig i början av juli 34 linjeskepp, fregatter mm ur örlogsflottan och ca 200 fartyg ur skärgårdsflottan. Utanför ligger 50 ryska linjeskepp och fregatter plus två eskadrar av ryska skärgårdsflottan och väntar.
4	juli	Tidigt på morgonen lättar de svenska flottorna ankar. Ett av världshistoriens dittills största sjöslag börjar. Svenskarna undkommer, men förlorar 5 linjeskepp och 3 fregatter samt några få fartyg ur skärgårdsflottan. Skärgårdsflottan samlas i Svensksund - örlogsflottan vid Sveaborg utanför Helsingfors.
9-10	juli	Den svenska skärgårdsflottan vinner en stor seger vid Svensksund och nästan förintar den ryska.
14	aug	Fred i Värälä utan landavträdelse från vare sig Sverige eller Ryssland.

TIDNINGAR

1790

Tacksägelse i anledning av skärgårdsflottans seger i Svensksund den 10 juli 1790.

Herre vår allsmäktige gud! Vi förnimme med gladaste hjärtan, att om Du understundom liksom döljer Ditt ansikte för oss och låter oss känna bedrövelse, så övergiver Du oss dock icke, när vi behöver Din hjälp och till Dig haver vår tröst.

Om Du en tid låtit våra hjärtan vara intagna av en djup oro över de faror, varuti en älskad konung svävat under det han med oförfärat mod gått fienden till mötes inom dess egna fästen: om Du nyligen låtit fienden tillfoga oss skada och hota oss med sin vidare framgång; så haver Du dock snarligen åter tagit Dig an vår sak och uppfyllt oss med desto livligare glädje, då Du ej allenast frälsat och bevarat konungen, utan och välsignat honom och hans sjömakts med en stor och ärorik seger, som betalat fienden det onda han gjort oss samt dämpat hans stolthet och makt, innan han av sina vunna fördelar hunnit sig begagna. Herre, huru dyr är icke denna Din godhet över oss! Vi tacke Dig därför av all själ och hjärta: vi prise Dig och äre Dig, vi lovsjunge Ditt heliga namn, som så trösteligt är.

Ja Herre, lär oss rättsliga besinna och icke förgäta vad gott Du oss således bevisat haver, på det icke vår otacksamhet må föranlåta Dig att taga Din hand ifrån oss, utan att Du alltid finner Din lust att låta Din nåd över oss vara väldig.

Din högra hand ledsage alltid konungen och hans krigsmakt genom alla farligheter! Din starkhets sköld betäcke dem i all strid, och Din mäktiga arm hjälpe dem att snart göra ett ärofyllt slut på detta krig. Herre hör oss i denna viktiga bön. Amen.

Journal över bägge förenade svenska örlogs- och skärgårdsflottornas gemensamma avsegling från Björkö sund och Viborgs yttre redd den 3 juli 1790.

Den andra juni fick alla transportskepp order att göra sig klara att segla och således hästskutorna att åter taga ombord sina hästar, som gick i bete på holmarna.

Vinden blev allt mer och mer gynnande och den stund man så länge väntat på, nämligen att med bägge våra flottor kunna passera fientliga linjen, tycktes nalkas. För att draga till oss fiendens uppmärksamhet åt den vänstra sidan befallde konungen, att överstelöjtnant Törnings, kaptenerna Tolls, Jönssons och Brummers divisioners kanonslupar och jollar samt kapten Hårds mörsarebarkasser, skulle gå ut i dagningen följande morgon genom Torsarisundet och från två sidor samtidigt anfalla fem fientliga skepp. Transportskeppen fick order att segla upp bakom stora flottan och där hålla sig färdiga. Allt var i ordning att börjas i dagningen följande morgon.

Redan om middagen hade några segel börjat synas på långt avstånd utanför Björkö. De liknade ej annat än de alltid synliga tremastarna. Mot eftermiddagen tycktes de dock sacka något nedåt. Kl 9 om aftonen anfölls våra vattenhämtare, som var i land vid kyrkan, av ryska jägare, med mer häftighet och envishet än de tidigare dagarna. Äntligen halv elva på natten hade de förut synliga seglen drivit ned på våra förposter vid Björkö östra ända och Koutsariön, och attackerade dem med mycken häftighet. Man fann då att det var

prinsen av Nassau, som anförde kronstadtska divisionen av ryska skärgårdsflottan, bestående av 16 större fartyg, däribland ett linjeskepp, samt innemot 50 smärre fartyg såsom Tschajks och kanonslupar. Vår postering, bestående av överstelöjtnant Hjelmstjernas, major Lejonankars och kapten Scharfs divisioner, kanonslupar och jollar samt mörsarebarkasser, emottog fienden så väl att dess överlägsna styrka ej uträttade någon ting.

Konungen satte sig genast i sin slup och begav sig som vanligt fram mot elden. Order gavs att den andra attacken bakom Biskopsön skulle börja, och att våra flottor skulle försöka att gemensamt bryta igenom den ryska linjen.

Överstelöjtnant Hjelmstjerna höll ut mot fiendens häftiga eld, utan att lämna minsta förmån tills klockan 2 om morgonen den tredje juli, då han på hög befallning retirerade. Hans förlust var två a tre döda och sju eller åtta bleserade. Hos fienden syntes ett tremastat fartyg flyga i luften, sedan det brunnit en stund. De lär därmed ha mist fyra hundra man.

Under tiden hade galärerna, som låg nere vid kyrkan, fått order att gå upp till de andra; överstelöjtnant von Stedingk låg likväl kvar med turumaeskadern, färdig att hjälpa överstelöjtnant Hjelmstjerna, i fall han blivit förföljd. Men fienden lämnade styrkan god tid att retirera, utan att följa efter, varför turumaeskadern lyfte ankar och seglade förbi galärerna och transportfartygen, samt satte sig i täten av kolonnen.

Vid pass klockan två om morgonen hann de kanonslupsdivisioner fram, som skulle anfalla de tidigare nämnda krigsskeppen, och anföll dem med tämligen häftig eld; men då de blev varse, att galärkolonnen hunnit fram bakom örlogsflottan, jämte transporten, drog de sig därifrån och anslöt sig åter till eskadern. Galärerna låg då och drev för att invänta turumaeskadern och kanonsluparna från såväl Hjelmstjernas som Törnings expeditioner.

Då de hunnit återkomma började skärgårdsflottan att marschera. Då hade konungen varit ombord på storamiralsskeppet, för att skriftligen befalla flottornas

avsegling och taga avsked av sin broder Hertig Karl, samt uppmuntra cheferna till tappert anfall.

Anfallet skulle börjas på fiendens vänstra flygel. Där fanns fyra linjeskepp och fem fregatter, förutom ett landbatteri anlagt på udden vid Krysserort. Även örlogsflottan började nu gå till segel och klockan halv åtta börjades passagen - de på vår högra flygel liggande fyra linjeskeppen, var de främsta, åtföljda av major Malmborgs division av kanonslupar och Hemmema Styrbjörn. Skärgårdsflottan skulle hålla utmed landet. Hemmeman sekunderades väl av Turuma Norden, kommenderad av kapten Olander och tvenne Udemå.

Efter de fyra linjeskeppen följde den övriga delen av stora flottan. Efter Turumaeskadern kom galärerna - efter dem transporten och sist åter kanonslupar. Då eskadern passerade linien, satte sig konungen i sin kungliga slup med sitt livré på slutroddarna, och gick tätt under de fientliga kanonerna och besköts med såväl granater, skrot och kulor från en fregatt, två 74-kanonersskepp samt det landbaserade batteriet. En av sluproddarna fick bägge armarna avskjutna.

Sedan täten av galärilen var igenom den fientliga linjen, gick konungen åter ombord på galären Zeraphim. Av örlogsflottan hade linjeskeppet Finland gått på grund strax efter avseglingen och efter genombrytningen av den fientliga linien mötte linjeskeppen Hedvid Elisabeth Charlotta, Ömheten, Enigheten och Lovisa Ulrica, samt fregatterna Uppland, Zemire och Jarislavits samma olyckliga öde. Skeppet Enigheten och fregatten Zemire, beordrade att täcka skärgårdsflottan, blev antända av tvenne av våra egna brännare, som av oförsigtighet råkat i brand. De sprang bägge i luften.

Det övriga av örlogsflottan kom lyckligt förbi försänkningarna och grunden, fast med någon skada på tackel och tyg, och fortsatte vid den växande kultjen sin kos utomskärs från Vidskär. Ryska flottan visade en lång villrådighet, som med skäl kunde misstänkas för bestörtning, ty den låg ännu till ankars, då mer än hälften av vår eskader var igenom dess linje. Tre av deras linjeskepp lyfte ankar och gick för att lägga sig

till de andra fyra på deras vänstra flygel, som därigenom förstärktes till sju linjeskepp. Härigenom minskades svårigheten mycket för oss, och förökades för de av deras skepp, som måste emottaga hela vår eld. De flesta av dem syntes illa hanterade och ett skall sedan ha brunnit.

Då konungen för andra gången gått ombord på galären Zeraphim vid pass kl 11 förmiddagen, var större delen av örlogsflottan igenom ryska linjen liksom även de flesta galärerna. Flera av dem gick på grund, då de måste vika undan för det brinnande örlogsskeppet, men endast galärerna Uppsala, Palmstjerna och Ekeblad blev kvar och sjönk.

Konungen skickade genast ombord slupar som bärgade folket. Man ansåg då med skäl faran över för bägge flottorna. Örlogsflottan höll sin kurs mot Hogland och jagades ännu på långt håll av ryska flottan. Och skärgårdseskadern kunde inte vänta annat anfall än av den lilla del skärgårdsfartyg, som förväntades vara vid inseglingen till inre leden, Pitkepass. Då eskadern kom mittför Pitkepass, blev man varse fyra örlogsfartyg, som sedan de förvissat sig om att inga svenska örlogsfartyg följde skärgårdsflottan, hissade segel och styrde rätt på främsta galären Zeraphim på vilken konungen var ombord. Denne gick då ombord på jakten Colding för att taga täten.

Under detta forcerade de ryska fregatterna och genombröt vår linje, så vi förlorade fyra galärer, som fienden tog. Men då signal om uppbrott gavs från ryska amiralsskeppet, så förenade fregatterna sig med huvudflottan och lämnade oss i fred. Vår kolonn behöll ordningen tills mot aftonen, då stormen skingrade oss. Vår förlust är sju galärer, av vilka tre är sjunkna, fyra kanonslupar och sju jollar.

Stora flottan anlände till Sveaborg där den reparerar sina skador, förlustig av sju av sina linjeskepp och tre fregatter. Den ryska, endast 22 skepp stark, kryssar mellan Sveaborg och Reval.

Konungen ankom den 4 om morgonen till Svensksund där han inväntade övriga fartyg i skärgårdsflottan.

Konungen löpte sedermera in till Svensksund med en del av skärgårdsflottan, där hans Maj:t fann överstelöjtnanten Cronstedts division stationerad; den övriga delen av denna flotta kom dels till Kongshamn, dels till Lovisa, men innan andra dagen var den församlad i Svensksund.

Emellertid hade hans Kungl. Höghet hertigen med örlogsflottan mot aftonen hållit upp under Hogland, och därifrån enligt konungens order försökt att inlöpa till Lovisa; men vädret blev hårt och arriärgardets (eftertruppens) strid med fienden i Hoglandsgrunden, där endast ett skepp i sänder kan gå igenom, nödgade hertigen att styra kurs åt viken. Han ankom genom en djärv och lycklig manöver till Mjölön klockan sju på morgonen den fjärde. Om aftonen dagen före klockan tio hade skeppet Sophia Magdalena, skadat till sin tackling, blivit uppseglat av en tredäckare och ett annat skepp och infångats.

Konungen befinner sig i hög välmåga, men hans Kungl. Höghet Hertigen av Södermanland har blivit bleserad av en kula, som slog ihjäl bredvidstående överstelöjtnant Schoultz av drottningens livregemente, och borttagit ett stycke kött ovanpå hertigens vänstra axel, samt givit hans Kungl. Höghet en stark kontusion, som likväl intet hindrar honom att gå uppe. Hans Kungl. Höghet är nu iland i Helsingfors.

*** **

NOTIFICATIONER

Igår vid dragningen av kungl svenska musikaliska akademiens lotteri, för innevarande maj månad, har högsta vinsterna utfallit på följande nummer:

15 000 Daler riksmünt eller 833 riksdaler, 16 skilling riksmünt vinst:

N:o 6 744 utgiven i Stockholm på halv och fjärdedel

- - - försänd till Uppsala en fjärdedel

6 000 Daler riksmünt eller 333 riksdaler, 16 skilling vinst:

N:o 2795, utgiven i Stockholm på hel lott

1 500 Daler riksmünt eller 83 Riksdaler 16 skilling vinster:

N:o 6140, försänd till Norrköping på hel lott

N:o 6730 utgiven i Stockholm på halv och fjärdedel
- - - försänd till Uppsala en fjärdedel
N:o 7003 utgiven i Stockholm på fjärdedelar
- - - försänd till Arboga en halv
900 Daler Riksmünt eller 50 Riksdaler vinster:
N:o 512, 747, 1312, 3582, 4923
600 Daler Riksmünt eller 33 Riksdaler 16 skilling
vinster
N:o 320, 535, 756, 3013, 4859, 5317, 5550, 5669, 6934,
7360.

Dessa vinster utbetalas, enligt lotteriplanen, i morgon
och följade söndagar på lotteriets kontor i huset N:o
161 vid Mynttorget.

Lotter, hela, halva och fjärdedels, försäljes också nu till
kommande månads dragning som sker den 23.

* * * * *

Underrättelser för tjänstsökande:

Organist och klockaresysslor, som komma att förenas, är i Ålems församling och Kalmar stift lediga. Skickliga sökande kan anmäla sig till provs avläggande hos prosten och kyrkoherden Johan Fr. Bruhn.

Till salu finnes.

I Västerås stad är en på stora gatan nere vid Östra Tullen belägen gård till salu, som har stor och rymlig gårds- och trädgårdstomt, bekväm och väl inrättad åbyggnad för tvenne hushåll, jämte två källare och nödiga uthus, samt brunn med pump på gården.

Med kapten Vierfreund från Amsterdam, har nu ankommit i år påfyllt seltzer- och spavatten, som säljes i huset N:o 67 i Tyska Kyrkobrinken hos Man. Qwast P:sons änka.

För en hederlig ståndspersons son gives nu tillfälle, att emot skäliga villkor bliva antagen i hel pension, i ett ärbart hus på landet; varest han, jämte sonen i huset, av en i lärdom och goda seder stadgad informator, har att undfå om vård och trogen undervisning i allt vad som erfordras. Adressen till närmare underrättelse lämnar kammreraren Åker vid Lanttullskontoret.

Vid ett bruk i Finland åstundas en bokhållare, som skriver vacker stil och känner bruksbokhålleriet. Den

som häri tilltror sig äga insikt, kan anmäla sig i huset N:o 79 på stora Nygatan, varefter vidare underrättelse fås om stället och villkoren.

I tjänst önskas

En snygg och renlig piga som kan sköta två små barn och tillika är försedd med hedrande betyg, kan få tjänst då hon anmäler sig på källaren Gyllene Vasen, vid Riddarhustorget.

Diverse kungörelser

På kaffehuset på Österlånggatan är rum för resande att hyra för en vecka.

I huset N:o 17 vid St Jacobi Torg är våningen en trappa upp, jämte stall och vagnshus att hyra; om villkoren kan överenskommas med kryddkramhandlaren Birgersson.

I barnhusets mindre stenhus näst intill Barnhuskällaren vid Drottninggatan, är rum både för hushåll som för ungar, att hyra nästa fardag, varom underrättelse lämnas en trappa upp i huset.

Pigan Catharina Simonsdotter som också kallar sig Söderberg, som för flera år sedan begivit sig till Stockholm och nu på lång tid ej låtit höra av sig, anmodas härigenom att giva sin vistelseort till känna, helst som ett arv efter fastern Elin Samueldotter i Berg, Flistu socken har tillfallit henne, och det inom den tid lagen föreskriver, i annat fall förfares lagligen med hennes arvslott. Kungöres för andra gången.

Pigan Albertina Westerlund har vid Furusunds kronobränneri nästliden pingsttid med döden avlidit, utan att man äger annan kunskap om hennes härkomst och arvingar än att hon på sin födelseort Finland, efter egen berättelse skall haft tvenne bröder och i Stockholm en syster i livet; varför hennes arvingar härmed underrättas, att de hos hennes senaste husbonde revisoren och kronoinspektoren Forell har att avhämta hennes ringa kvarlåtenskap, sedan begravnings- och andra lagliga kostnader är ersatta. Kungöres för tredje gången.

* * * * *

Av trycket har utkommit: Journal, hållen över kungl Svenska örlogsflottans krigsrörelser i Östersjön 1789,

författad av baron Hjerta. Säljes i Utters boklåda för 8 skilling häftad.

Ett litet parti ostindisk kanel är till salu för 36 skilling skålpundet; varom lämnas adress i Gåsgränden vid Västerlånggatan, huset N:o 36 och 37 en trappa upp. Rökt hamburgerkött finnes att köpa; underrättelse fås i huset N:o 92 nedanom Tyska Brunn, dörren till vänster i portgången.

I Holmbergs boklåda, samt hos bokbindaren Nordström i Jönköping finnes följande: Bastillens Minne, 24 skilling, Lidners samlade arbeten, 2 delar, 1 Riksdaler 32 skilling, Ettusen och en aftonstund eller kinesiska och andra orientaliska sagor; jämte Perraults sagor, 8 delar, 24 skilling. Wallenbergs ostindiska resa, Min son på Galejan, 24 skilling. Den babyloniska prinsessan, skämtsamt saga av Voltaire, 10 skilling. Björkegrens fransyska och svenska lexikon, 2 delar 3 Riksdaler. Darins och Lindblads (Rådmän) tal, i anledning av den beviljade Säkerhetsakten i Marstrand och Eksjö för 4 skilling häftad i guld.

På ovannämnda ställen finns tryckt katalog på ett stort antal svenska böcker gratis.

*** **

Gåta

Den ej sitt sinne mäktar styra, Mitt första delar ofta ut.
Mitt andra ses, när slagen yra,
uppfylla skog och mark till slut.
Två kära, som varann ej hinna,
Dock tröst uti mitt hela finna.

Spektakler.

På Svenska Komiska Teatern uppföres söndagen den 11 juli: Hästspannet eller Det besynnerliga bytet, komedi i två akter, översättning från tyskan, varuti hr Schylander spelar greve von Blommenkrantz, hr Björn greve Ridbahn och M:le Stenberg Baronessan, alla för första gången; Därefter gives: Pupillen, Opera Comique i 2 akter; Imitation av hr Envasson. Början sker kl 7; - Under övning är Den goda modren, Kommedi i 1 akt; översättning av Chevalier de Florians La bonne Mere.

Kungl vetenskapsakademiens herrar ledamöter beha-

gade idag, som är onsdag kl 4 eftermiddag, sammanträda på vanligt ställe.

Förlorat.

Den 9 juli om morgonen borststals en bit halvblekt bomullsväv med linneränning, 20 alnar lång, ur huset N:o 119 å Lilla Nygatan. Den som om tjuven eller det stulna någon kunskap har eller kan få och anmäler det i Huset N:o 119 får hederlig vedergällning.

Döde i Stockholm.

Vice advokatfiskalen i Kungl kammarrevisionen Hans Rings k. hustru, fru Agneta Jul. Kjellen, död den 17 juli, i en ålder av 30 år.

Grosshandlaren Jacob Galetski, död den 16 juli, i en ålder av 63 år.

Avl. kryddkrämare Nils Larssons Långs änka, fru Hedvid Elisabeth Wittfoth, död den 29 juni, 51 år gammal.

Vigde i landsorterna.

Överstelöjtnanten Baron J Lagerfeldt och fröken Magdalena Sophia Falkenberg, äldsta dottern av hans excellence riksrådet mm herr greve Melker Falkenberg och hans fru grevinna, född friherrinna Hedvig Eleon. Wachtmeister, vigde på Brokind i Österhöland den 8 juli.

*** **

Sjöfarande

Dalarö den 12 juli. Följande fartyg är inkomna: I Ulskel från Sunderland, C Olleys från Königsberg, R Man från London och R Maier från Bremen med barlast, S Tjorsvaag och A Pieters från St Yves, och I Whitley från Aliciate med salt, P Lorentson från Bergen med fisk, J Sägers, I.B. Bentzien och J.S. Darmer från Wollgast, E. I. Nieman och W. Dragon från Wissmar och H.J. Dawid från Elbing, D. Andersson och I Östberg från Ystad, N Möller från Malmö och A Nilsson från Landskrona, alla med spannmål. P.P. Holm från Dantzig, I Carter från Dublin, F.J. Beyer från Stettin och C.C. Pöhler från Köpenhamn med Styckegods, P.Arwin, H. Steffensson och D. Dettloff från Helsningfors med barlast och C.A. Sjögård från Marstrand med sill, A. Sellstedt från Västervik med ekplankor, P. Widell,

W. Westerberg och I.F. Nyman från Norrköping med diverse och J. Walter från Åhus med pottaska.

Karlskrona den 19 juni.

Torsdagen den 17 dennes strax efter 4 om eftermiddagen, uppkom i en gård här i staden, väster på Amiralitetsgatan, en häftig våldeld, som under en stark blåst från sydväst, utbreddes sig överallt åt den trakten dit vinden låg, och inom några timmars tid lade största delen av staden, som i senare åren med rätt många och stora byggnader blivit prydd, i aska; därvid blev stadskyrkan mycket skadad. Tyska kyrkan, Överamiralshuset, Rådstugan med därtill hörande byggnader, Tyska skolan och Skeppsgosseskolan, Landshövdingens eget hus som nyttjades till residens och det till Landskansli och kontor hyrda hus, tillika med Östra Kronobergsgatan blev alldeles uppbrända.

Denna förskräckliga eldsvåda, som knappt lärer hava sin like, har medtagit som mest fem sjättedelar av staden och försatt dess invånare, av vilka somliga bärgat något men de flesta intet av sin egendom, i de beklagligaste och mest ömande omständigheter, så att de är inte bara husvilla, utan också saknar det nödvändigaste för livets bärgning.

Staden är nu mest förvandlad till en stenhop, en förskräckande syn, som vittnar om förödelsens storlek, och det därav följande allmänna eländet, vilket inte kan beskrivas. Det nybyggda apoteket med dess anseliga förråd är alldeles uppbränt, så att inga läkemedel nu finns till de sjuka och vid eldsvådan skadade personerna. Både friska och sjuka saknar nästan helt det nödvändigaste, och ingen är i stånd att hjälpa mängden av olyckliga.

Värdaste medborgare, som försynen skyddat från en så faslig händelse! Ingen tvivlar på Edra ädelmodiga tänkesätt: Nästan varje tidning och dagblad vittnar om Edra välgörande gärningar, varför Karlskronas olyckliga inbyggare redan hugna och trösta sig med hoppet av den hjälp och understöd de väntar av Eder. Anmodas alla som därtill vill bidra att insända sina gåvor till landshövdingen, friherre Raab, som drager den ömaste försorg om utdelningen och genast underrät-

tar allmänheten därom i de allmänna tidningarna.

Sandsjö vid Eksjö den 9 mars

Enligt detta läns vördade hövdingens skriftliga föranstaltning, blev den silvermatsked, som Kungl. Patriotiska Sällskapet behagat tillerkänna drängen Johan Persson för långvariga och trogna tjänster i Sandsjö prostgård, offentligen överlämnad till honom den 7 mars, som var första bönedagen.

Sedan kyrkoherden magister Johan Unge slutat högmässopredikan och välsignelsen var avsjungen, trädde han för altaret, och avlämnade till drängen denna Sällskapets gåva, som åtföljdes med uppmuntringar till ytterligare flit och trohet, jämte nyttiga påminnelser till menigheten att genom lika redeligt och värdigt uppförande, göra sig förtjänta till rättsinniga medborgares heder och aktning.

* * * * *

Hjo den 22 juni.

Att säden häromkring är ganska vacker och hoppet om en ymnig skörd gläder lantmannen, helst som det då och då faller ett fruktsamt regn.

Wien den 20 juni.

Man har erhållit den obehagliga nyheten att turkarna, från Giorgewo, gjort ett utfall på den Corps av österrikiska trupper, som höll fästningen innesluten; varvid österrikarna förlorat 18 kanoner samt flera hundra man, som omkommit löpgravarna. - Ifrån Florens inlöper även oangenäma underrättelser om oroligheter bland folket där.

Genua den 12 juni.

Stridigheterna emellan republiken Genua och turinska hovet har nu stigit till den höjd, att man på båda sidor rustar sig till krig.

Wien den 30 juni.

I förra veckan blev alla våra eftertryckare av tidningar tillsagda, att avhålla sig ifrån de artiklar i utländska tidningar som röra turkiska kriget, nederländska oroligheterna, ungerska ärendena och Polska confederationen mm. Nu är för den skull dessa eftertryckta blad

så öde som våra åkerfält innan regnet kom.

Hamburg den 2 juli.

Det förnimmes, att det varit en batalj emellan turkiska och ryska flottorna i arkipelagen, varvid ryssarna förlorat 6 skepp och däribland själva befälhavarens.

Berättelse om den seger Svenska arméns flotta under konungens eget höga befäl den 9 och 10 juli 1790 vunnit över den ryska skärgårdsflottan, anförd av ryska vice amiralen, som sig kallar Prins af Nassau Siegen.

Den 8 juli om eftermiddagen såg man flera seglare inkomma till Aspö, vilka sedan syntes tillhöra ryska skärgårdsflottan. De styrde genom hamnen väster om Koutsalö; men som det stillnade, måste de ankra. Konungen, åtföljd av överstelöjtnant Cronstedt, som under överste Freses sjukdom var förordnad att göra tjänst som konungens flaggkapten, reste kl 4 eftermiddagen ut i skären för att rekognosera fienden.

Den 9 om morgonen syntes denna flotta åter gå till segel, och avancera inåt inomskärsleden. Signal gjordes till vår flotta att bilda bataljlinje som formerades i följande ordning:

Centern, bestående av Hemmema, Udemo och kutterbriggas, kommenderade av överstelöjtnanten Stedingk placerades emellan Kråkskär och de låga Sandholmarna: alla galärerna lade upp i luckorna emellan de större fartygen. Högra flygeln, bestående av fyra divisioner kanonslupar, under överstelöjtnanten Törnings befäl, posterades emellan Kråkskär och Musalölandet. Vänstra flygeln, bestående av tre divisioner kanonslupar, under överstelöjtnanten Hjelmstjernas befäl, låg emellan Sandholmarne och Koutsalön.

Som man väntade attack från själva svensksundssidan, posterades en galär och tre divisioner kanonslupar där, för att försvara den passagen. Turuma Norden posterades emellan linjerna för att vara till hands att understödja där det skulle behövas. Kanonbarkasserna posterades bakom linjerna.

Klockan 9 hade fienden formerat sin linje av kanonslupar, halv- och helgalärer, flytande batterier, Chebequer, fregatter, briggas, gallioter och bobarderkuttrar, avancerade framåt Musalöudden. Vår högra flygel

avancerade framåt då kanonaden började klockan halv tio. Konungen lät från galären Seraphim giva signal till attack och strax var kanonaden allmän längs hela linjen.

Fienden avancerade beständigt under häftigaste eld. Våra bägge flyglar tog emot densamma, så att emot klockan 12 fiendens vänstra flygel drog sig något tillbaka. Våra flyglar förstärktes med de divisioner som var posterade i sunden, och elden fortfor med största häftighet från bägge sidor. Fiendens linje förstärktes genom flera fartyg och vänstra flygeln avancerade åter.

Emot klockan 4 började några av fiendens helgalärer hålla ur linjen och stryka flagg; några av dem drev på grund och de andra togs i besittning av de våra.

Klockan 6 fick Udemo Ingeborg flera grundskott. I detsamma kom elden lös, så den måste hålla ur linjen ner åt land, där den sjönk; luckan uppfylldes av galärer och kanonaden fortfor. Klockan halv sju strök en Chebeque flagg och höll ned, och en stund därefter sjönk en av fiendens fregatter på vänstra flygeln, då hans mindre fartyg drog sig tillbaka; de stora underhöll en beständig eld till inemot klockan 10, då de gick till segel, men som vinden var knapp och det blåste hårt, drev de flesta på land och flera strök flagg.

Mörkret tilltog så att man ej kunde åtskilja de som strukit eller ej, och upphörde kanonaden fördensskull klockan 11, utom några få skott som sedermera lossades av en och annan kanonslup på vår vänstra flygel. Klockan 12 var allt tyst. Fångarna transporterades och de erövrade fartygen togs i besittning.

Den 10, klockan halv tre om morgonen, syntes en fregatt och några andra fartyg draga sig från land och varpa sig upp i vinden, då de närmaste fartygen åter började kanonaden, samt kanonsluparna av bägge flyglarna avancerade för att engagera dem, vilket skedde med den framgång att fregatten, efter en timmes försvar, gav sig och flera andra fartyg sedan erövrades.

Fienden retirerade överallt och brände själv alla fartyg, som drev på land. Fienden förföljdes till kl 10 då all kanonad och förföljande upphörde.

Av fartyg är erövrade

Fregatter	4
Hemmema Oden	1
Chebecker	3
Galärer	14
Brigg	1
Galioter	9
Halvgalär	1
Kuttrar	5
Flytande batterier	2
Kanonslupar	2
Chefsslupar	3

En fregatt är sjunken. Från denna har endast bärgats en officer och en fältskär. Hur många fartyg fienden själva förbränt kan icke med säkerhet sägas, ehuru flera vrak finns på stränderna.

Av på land satta fartyg har vi förbränt

Helgalärer	2
Halvgalär	1
Bombardergaliot	1
Bombarderकर्utter	1
1 kanonslup	1

Tillfångatagna är 210 officerare, och på det fångna manskapet kan ej ännu antalet säkert uppgivas; men vad man vet är att det är omkring 4 500 man.

Vår förlust i fartyg består av Udemas Ingeborg, tre kanonslupar och två kanonjollar, som dels sprungit i luften dels sjunkit.

Av officerare har vi förlorat: Utav arméns flotta: Kaptenen och riddaren baron von Düben, död av sin blessyr.

*** **

Stockholm

Ibland de troféer, som blivit tagna vid bataljen i Svensksund den 9 juli, är även nu nyligen hitkommen en gul flagga, på vilken kejsarliga ryska husets vapen är målat. Denna är den kejsarliga flagga, som nyttjas då kejsarinnan kommer ombord på något amiralsskepp. Och lär det förmodligen varit en sådan, som greve Alexis Orlof, under sista kriget emot turken, bataljeden vid Tschesme, lät hissa på sitt chefsskepp.

Lidköping den 27 augusti.

Förleden gårdag ankom hit till staden en kurir från Stockholm med den glädjande nyheten att fred blivit slutad emellan Sverige och Ryssland, till Sveriges förmån och heder, varför sammantråde genast skedde i rådman Pehr Calamii hus, av stadens herrskap, magistrat, borgerskap och ståndspersoner, så i staden som på landet, då under kanonskott, de Kungl skålar-na dracks, med innerligaste tacksägelse till den allsmåktige guden, som nådigst bevarat och uppehållit hans Kungl Majestäts dyra liv, hälsa och krafter vid de flera farligheter, för vilka hans höga person varit blottställd under kriget; samt önskningar, att den allsmåktige framgent till högsta åldern ville förlänga och bevara vår store och rådige konungs dyra liv, hälsa och krafter.

Till detta glada sällskap var även bjudna sex i staden förlagda fångna ryska officerare, som med stadens invånare deltog i den allmänna glädjen, vilken visade sig även hos barnen.

*** **

Uppfinning

I Frankrike har man nyligen påfunnit ett sätt att tillreda den första oljan av rovor, så att den kan utnyttjas till matlagning, och får en så utvald och lækker smak, att man inte kan skilja densamma från det mest välsmakande smör. De rätter som steks däri, blir ej efter kallnandet så flottiga, och får ej en obehaglig och stark smak, som de, vilka stekas i bomolja. Den ger även i lampor ett klart och rent sken och osar ej. Ett skålpund därav brinner 18 timmar längre än ett skålpund bomolja. Allt efter noggranna försök. Den olja som fås efter andra pressningen, kan även nyttjas till sämre lampor, till såpsjuderi, skinnberedning, valkning mm.

Talesätt

Ett hov gör ingen lycklig; det hindrar en allenast att vara det annorstädes.

Författare, säger Voltaire, det beror ej av Er, att icke vara fattiga, men av Er beror det, att göra en fattigdom vördnadsvärd.

Svar på gåtan från sidan 5:
Slängkyssen